

Съобщение за медиите

Европейската Кохезионна политика в България: резултати и оценки

Генерална дирекция “Регионална политика” на Европейската комисия публикува *Доклад за оценка на постиженията на Кохезионната политика в България и Доклад за напредъка на България в областта на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) и енергийната ефективност (ЕЕ) в жилищните сгради*. Докладите са изготвени от експерти на Центъра за изследване на демокрацията в рамките на Експертната мрежа за оценка на европейската Кохезионна политика през текущия програмен период 2007 – 2013 г.

Първият доклад прави обзор на оценките на всички подкрепени области от Кохезионната политика в България и по-специално помощта, предоставена от Европейския фонд за регионално развитие. Анализирани са **напредъкът по оперативните програми** и влиянието на икономическата криза върху изпълнението на проектите и частичната промяна в тяхната насоченост.

Икономическата криза се е отразила силно негативно върху регионалното развитие на България и на потенциалните бенефициенти. Наличното частно финансиране, което значително намалява в края на 2008 г., е възобновено в много по-ограничени обеми в началото на 2011 година. Публичните разходи на централно и местно равнище рязко се свиват през втората половина на 2010 година. **Фондовете на ЕС се превръщат в основен източник на финансиране и инвестиции в публичния и частния сектор** по време на кризата. Въпреки това, те не са в състояние да компенсират негативните последици от икономическия спад. Например, показателите за периода 2004-2009 г., анализирани в Междинния доклад за изпълнение на *Националната стратегия за регионално развитие*, показват **увеличаване на регионалните различия в България**.

До края на юли 2011 г. делът на договорените средства по всички оперативни програми възлиза на 50% от общо наличните за страната бюджети за 2007 - 2013 г. Равнището на договорено финансиране по всички оперативни програми се е увеличило с 55% в периода 2009-2010 г. и с още 13.5% през следващите пет месеца до 31 май 2011 г. Средствата, изплатени на бенефициентите по седемте оперативни програми, са се увеличили като дял от общите бюджети от 1% (2009 г.) до 14% (31 юли 2011 г.).

Докладът извежда на преден план **нерешените от българското правителство проблеми** по отношение подобряване на въздействието на европейските фондове:

- ускоряване на плащанията към бенефициентите;
- необходимост от концентриране върху няколко ключови приоритета, с добре дефинирани цели и показатели за тяхната реализация;
- подобряване на системата за оценка на изпълнението на оперативните програми. България все още събира опит в оценката на оперативните програми. До август 2011 г. е подготвена само средносрочната оценка на ОП "Регионално развитие" (ОПРР);
- подобряване на регионалната координация на оперативните програми и предоставяне на необходимите оперативни средства (организационен капацитет и финансови ресурси) на Регионалните съвети за развитие;
- де-бюрокразация и де-формализация на процедурите за обществени поръчки и въвеждането на електронно подаване и отчитане за всички оперативни програми.

Вторият доклад прави преглед и поставя оценка на наличната подкрепа, предоставена посредством европейските структурни фондове и различните национални инструменти за насърчаване на ВЕИ и енергийната ефективност в жилищните сгради. Той представя законодателното развитие и работата на държавните институции в тази област, както и постигнатите до момента резултати от приложението на мерките за енергийна ефективност и използването на ВЕИ.

Докладът отбелязва, че България е изпълнила междинната цел от 11% дял на електроенергия от ВЕИ във формирането на крайното потребление на електроенергия до края на 2010 г. Няма напредък по отношение целта за дял на биогоривата от 5,75% в транспортния сектор. Пред вид икономическите възможности и степента на развитие на страната, за България е договорено най-малкото допълнително увеличение за достигане на целта за дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление до 2020 г. – 16%, при 9,4% през 2008 г. Количеството произведена енергия от ВЕИ, необходимо за постигане на националните и европейски цели до 2020 г., до голяма степен зависи от напредъка на страната по отношение увеличаване ефективността на енергийното ползване, преноса и разпределението на електрическа и топлинна енергия, и на потреблението на електроенергия за собствени нужди от страна на електрическите централи. Ниската енергийна устойчивост и сигурност на енергийните доставки в България налагат нуждата от интензивна диверсификация на наличните ВЕИ и постепенното заместване на традиционните енергийни източници.

В тази връзка в доклада се посочва, че *Енергийната стратегия на България до 2020 г.* предвижда значителни подобрения в енергийната ефективност, които да доведат до 50% спестяване на използваната първична енергия. За да се случи това, обаче, са необходими действия в две насоки. На първо място - **значително енергийно пестене в крайното енергийно потребление** (домакинства, индустрия, транспорт, както и в сектора на услугите). Съществен потенциал за енергийно пестене се крие във високата енергийна интензивност на българския сграден фонд, който, както и в ЕС, е отговорен за около 40% от общото енергийно потребление. На второ място, са необходими и **спестявания при процесите на производство и трансформация на енергия.**

До момента реализираната подкрепа на Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР) за ВЕИ и енергийна ефективност в жилищните сгради в България не съответства на декларирания

висок статус, който темите получават в стратегическите документи на национално и на европейско равнище. Към средата на 2011 г. подкрепата за двете области се равнява на 5,12% от общото ЕФРР финансиране за България. Оперативна програма “Конкурентноспособност” (ОПК) заделя по-малко от 3% за насърчаване производството на ВЕИ енергия, докато ОП “Регионално развитие” (ОПРР) – 4%, които обаче са предназначени и за по-широк кръг от дейности. Подкрепата за енергийна ефективност в жилищните сгради е дори по-ограничена като към момента на изготвяне на доклада (средата на 2011 г.), все още отсъства реално изплащане на средства по нея.

В заключение докладът отбелязва оставащите предизвикателства пред управляващите органи, бизнеса и домакинствата, за да се възползват по-ефективно от предоставяната финансова помощ с цел намаляване на енергийната бедност в страната:

- ВЕИ и ЕЕ схемите са в начален етап, а производството в страната разчита предимно на изкопаеми горива и въглища, подобно на повечето развиващи се икономики;
- Основно предизвикателство за България по отношение на ВЕИ и енергийната ефективност е да се ангажират потребителите с цел промяна на тяхното поведение към спестяване на енергия;
- Разходите за повишаване на енергийната ефективност (например чрез изолация на жилища) са твърде големи, за да се поемат от средното домакинство, което налага по-голяма държавна намеса. **Българските домакинства вече са енергийно бедни (т.е. харчат повече от 10% от доходите си за енергия),** а българската икономика има много висока енергийна интензивност. В тази връзка, всички бъдещи увеличения на цената на електроенергията (вкл. такива, свързани с използването на ВЕИ и постигане на целта от 16% ВЕИ), ще трябва да бъдат съчетани с подкрепа на уязвимите потребители;
- Не всички сгради могат да бъдат обхванати от съществуващите в момента схеми за подпомагане. Също така предпоставка за участие в схема за енергийна ефективност е сдруженията на етажната собственост да постигнат 100% съгласие между собствениците на жилищата, което не е лесно постижимо.

***

Пълният текст на докладите е достъпен на официалната страница на ЕК:

Доклади за оценка на постиженията на Кохезионната политика в България и останалите страни от ЕС за 2011 г.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/eval2007/expert_innovation/2011evaluation_reports.zip

Доклад за напредъка на България в областта на възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) и енергийната ефективност в жилищните сгради за 2011 г.

http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/pdf/eval2007/expert_innovation/2011_synt_rep_bg.pdf

Този текст може да бъде използван свободно при позоваване на източника – Генерална дирекция “Регионална политика” на Европейската комисия и Центъра за изследване на демокрацията.